

De Kennistafel: samen onderzoek en onderwijs verbinden

Wetenschappers en experts uit de onderwijspraktijk zetten zich gezamenlijk in om te bewerkstelligen dat kennis uit onderzoek optimaal wordt benut, zodat de kwaliteit van het onderwijs verbetert. Dat is in een notendop de inzet van vier ‘Kennistafels’ die vorig jaar (2020) op initiatief van de PO-Raad en het NRO van start zijn gegaan. Deze pilot is een onderdeel van het sectorbrede programma ‘Versterking kennisinfrastructuur’, waarvan Sander Dankelman¹ (PO-Raad) en Linda Sontag² (NRO) de programmamanagers zijn.

Dankzij de PO-Raad en het NRO zijn er steeds meer projecten en initiatieven die zich richten op de verbinding tussen onderzoek en onderwijs, maar gek genoeg is er geen instituut dat ervoor is opgericht om wetenschappelijke kennis voor het werkveld te ontsluiten. “We hebben voor het onderwijs geen RIVM of Trimbosinstituut”, zegt Dankelman. “Dat is een gemis, omdat bekend is dat er veel wetenschappelijke kennis is die zijn weg naar de praktijk niet vindt, terwijl die kennis weldegelijk kan bijdragen aan de kwaliteitsverbetering van het onderwijs. De kennis is vaak moeilijk vindbaar en is niet altijd toegankelijk voor de praktijk. Een Kennistafel is één van de manieren om de verbinding tussen de wetenschap en de onderwijspraktijk te versterken.”

Co-creatie

Daarom zitten er aan een Kennistafel zowel wetenschappers als professionals uit de onderwijspraktijk. Allemaal zijn zij gespecialiseerd zijn in het thema van de Kennistafel. Om te bewerkstelligen dat wetenschappelijke kennis beter wordt benut, buigen zij zich gezamenlijk over de volgende vragen: welke vraagstukken leven er op het gebied van dit thema in de onderwijspraktijk? Welke kennis is daarover beschikbaar? En waar moet nog onderzoek naar worden gedaan?

Om deze vragen te beantwoorden, heb je zowel wetenschappers als professionals uit de praktijk nodig, zo is het idee achter de Kennistafel. Leraren, schoolleiders en bestuurders hebben praktijkkennis en kennen de vragen die er over het thema leven in scholen, wetenschappers weten welke kennis er beschikbaar is, en samen zoeken de deelnemers van de Kennistafel uit welke kennis relevant is en welke kennis ontbreekt. Door de perspectieven van wetenschap en praktijk te combineren, wordt bestaande kennis beter benut en sluit nieuw onderzoek goed aan bij de vraagstukken die in de praktijk leven. “Bovendien bevordert deze gezamenlijke inzet een onderzoekende cultuur in scholen”, zegt Sontag. “Want als je dit in co-creatie doet, wordt het steeds vanzelfsprekender dat scholen kennis gebruiken voor onderwijsverbetering en kennis met elkaar delen.”

¹ Sander Dankelman is beleidsadviseur onderwijs & innovatie bij de PO-Raad

² Linda Sontag is teamleider praktijkgericht onderzoek bij het NRO

Expertnetwerken

Er zijn vier landelijke Kennistafels die zich bezighouden met de volgende thema's:

- Effectief leesonderwijs
- Onderzoekend en Ontwerpend Leren
- Gepersonaliseerd leren met ICT
- Onderwijs aan nieuwkomers

Aan elke Kennistafel zitten 10 tot 30 wetenschappers en onderwijsprofessionals die gespecialiseerd zijn in het betreffende thema. Sontag: "In feite is een Kennistafel een expertnetwerk, waar professionals zich vanuit verschillende perspectieven – de praktijk, onderzoek en beleid – bezighouden met een bepaald thema. De Kennistafels bepalen zelf op welke manier ze met hun thema aan de slag gaan."

Een Kennistafel is in principe eindig, maar hoe lang een Kennistafel bestaat is afhankelijk van het thema, de gekozen werkwijze en de beoogde opbrengst. "Dat hebben we niet vastgelegd," vertelt Dankelman, omdat dat per thema verschillend is. "De Kennistafel 'Onderzoekend en Ontwerpend Leren' bijvoorbeeld gaat binnenkort afronden, terwijl de andere Kennistafels meer tijd nodig hebben."

Beoogde opbrengsten

De Kennistafels werken niet alleen op hun eigen manier, maar zullen ook verschillende (soorten) opbrengsten hebben. Zo werkt de Kennistafel 'Onderzoekend en Ontwerpend Leren' aan de laatste uitwerking van de digitale omgeving 'Weten Wat Werkt bij leren ontdekken' waar wetenschappelijke kennis en praktijkkennis over dit thema worden ontsloten. De Kennistafels 'Gepersonaliseerd leren met ICT' en 'Onderwijs aan nieuwkomers' ontwikkelen allebei een kennisagenda met thema's waarvan de kennis overzichtelijk bij elkaar gebracht moet worden of die nader onderzoek behoeven. De Kennistafel 'Gepersonaliseerd leren met ICT' zal daarnaast ook een overzicht opleveren met bestaande interventies op dit gebied. De Kennistafel 'Effectief leesonderwijs' is de enige Kennistafel die zich niet alleen op het primair onderwijs, maar ook op het voorgezet onderwijs richt. Deze groep experts werkt aan een zogenoemd 'Whitepaper' waarin wordt beschreven wat uit onderzoek bekend is over effectief leesonderwijs en wat er nodig is om de wetenschappelijke inzichten in de praktijk te brengen.

Lessen trekken

De ervaringen tot nu toe zijn over het algemeen positief, vertelt Sontag. "Dit is een pilot, dus het is nadrukkelijk de bedoeling dat we lessen gaan trekken uit de ervaringen van de Kennistafels, niet zozeer om tot een blauwdruk van een Kennistafel te komen, maar vooral om de werkwijze te verbeteren en om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk professionals en scholen ervan zullen profiteren."

Een paar lessen zijn al duidelijk, vertelt Dankelman. "We zien dat het proces meer tijd kost dan we van tevoren hebben ingeschat. Met name het opstarten van de Kennistafels nam behoorlijk wat tijd in beslag. We hebben geleerd dat het helpt als er vanaf de start een goede voorzitter is die structuur

aanbrengt in het te voeren gesprek en dat het belangrijk is dat voor alle deelnemers helder is wat een Kennistafel is en beoogt.”

Kennisagenda

Als de Kennistafels aan de (positieve) verwachtingen voldoen, is de kans groot dat er in de toekomst meer Kennistafels worden ingericht, bijvoorbeeld op basis van de [kennisagenda](#) die het NRO de komende jaren ontwikkelt voor po, vo en mbo. Op deze agenda staan thema's die van belang zijn voor kwalitatief hoogwaardig onderwijs en wordt beschreven welke kennis daarvoor nodig is. “Ik kan me voorstellen dat er over bepaalde thema's – indien relevant sectoroverstijgend – een Kennistafel wordt gevormd om zo'n thema verder uit te werken”, zegt Sontag. “Dat zou ik een mooie toepassing vinden van het concept van de Kennistafel.”

Dat onderschrijft Dankelman, maar hij benadrukt dat er meer nodig is. “Dat de kennisagenda straks aangeeft welke thema's meer onderzoek behoeven, is zeer zinvol, maar wringt enigszins met het feit dat er in het onderwijs slechts zeer beperkt middelen beschikbaar zijn voor onderzoek en het ontsluiten van kennis. Er moet dus meer gebeuren om in het onderwijs een stevige kennisinfrastructuur te ontwikkelen. Dan zullen de opbrengsten van de Kennistafels ook meer impact hebben.”